

EESTI VANAUSULISTE KOGUDUSTE LIIT

Kui 24. veebruaril 1918. a kuulutati välja iseseisev Eesti Vabariik, siis kirik lahutati riigist ning kõikide usuühingute õigused kuulutati seaduse ees võrdseks. Eesti Vabariigi Põhiseaduse paragrahv 11 kindlustas kõikide kodanike usuvabaduse ning õiguse sooritada kõiki usuriitusi ning järgida usukombeid. Vanausulised said kohe Eesti Vabariigi kodanike ning rahvusvähemuse staatuse.

1920.-1930. aastatel ulatus Eestis elavate vanausuliste arvukus 10 000 inimeseni. 1924. aastaks oli ametlikult registreeritud kuus vanausuliste kogudust, 1926. aastaks oli neid juba üksteist ning 1936. aastal lisandus veel üks. Neist kümme olid pomoorlaste (Tallinna, Tartu, Mustvee, Kallaste, Suur-Kolkja, Kükita, Kasepää, Varnja, Saareküla ja Piiriküla) ning kaks fedossejevlaste kogudused (Raja ja Väike-Kolkja).

Eesti Vanausuliste Koguduste III kongressil, mis toimus 1924. a, püstitati küsimus kõikide koguduste ühinemise kohta Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühenduse egiidi all, millel oleks üks juhtimiskeskus. IV kongressil 1928. a veebruaris töötati välja põhikirja projekt ning Ühenduse organisatsioonilise korralduse alused. Kõikide koguduste koondamise idee ühtsesse Eesti Vanausu Kirikusse teostati V Kongressil, mis toimus 17.-19. juulil 1928. a Kallastel ning oli pühendatud vanausuliste elu õiguslikele probleemidele, vanausu vaimuelu aluste kindlustamisele ning jumalateenistuse korraldamisele palvemajades. Kongressist võtsid osa 11 koguduse esindajad, ühtekokku 34 hääleõiguslikku isikut. Kongressi tähtsaimaks tulemuseks oli Eesti Vanausu Kiriku (Ühenduse) põhikirja vastuvõtmine ning Vanausuliste Kesknõukogu ja Vaimuliku Komisjoni valimine. Põhikirja üldosa oli öeldud, et „Eesti Vanausu Kirik on Eesti piirides asuvate vanausuliste Koguduste Ühendus ning kujutab endast isereguleerivat ja juriidilise isiku õigustega organisatsiooni”.

Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühenduse kõrgeim võimuorgan oli Kongress, mis kutsuti kokku üks kord aastas. Koguduste esindajad valiti üldkoosolekul nii, et iga 500 inimese kohta oli üks esindaja.

Kongresside vahelisel ajal juhtis kogudust elu täidesaatev organ – Eesti Vanausuliste Kesknõukogu, millesse kuulus 6 inimest ja mis valiti kolmeks aastaks. Kesknõukogu valis oma liikmete seast esimehe, esimehe asetäitja, sekretäri ja laekuri. Vaimuelu puudutavate küsimuste lahendamiseks moodustati Vaimulik Komisjon. Sellesse kuulus 3 Kesknõukogu valitud liiget ja 3 vaimulikku, keda valis Kongress. Vaimuliku Komisjoni esimees ja sekretär valiti eraldi.

Eesti Vanausuliste Kesknõukogu tööülesannete hulka kuulus Ühenduse asjaajamise juhtimine, kongresside kokkukutsumine, nende programmide väljatöötamine, majanduselu haldamine, vanausuliste huvide esindamine kohtuinstantsides, aastaaruande koostamine ja kirikute heakorra kindlustamine.

Vaimulik Komisjon tegeles vanausuliste vaimuelu puudutavate küsimustega – Kristuse õpetussõnade jutlustamine, kanooniliste reeglite selgitamine, võitlus uskmatute ja sektantidega, töö kirikuõpetajatega jne.

Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühenduse majandustegevust ja asjaajamist kontrollis Revisjonikomisjon, millesse kuulus 3 liiget, keda valiti kaheks aastaks. Komisjonil oli õigus nõuda Kesknõukogu käest kontrollimiseks kogu Ühenduse juhtimist ja majandusseisu kajastavat dokumentatsiooni.

Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühenduse vara moodustus kinnis- ja vallasvara vabatahtlikest annetustest, ühingute rahalistest toetustest jms.

Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühenduse liikmeteks olid kõik kogudused, kes tunnistasid põhikirja ning esitasid taotluse Ühenduse liikmeks astumise kohta, milles oli ära märgitud koguduse ametlik nimi, kirikuõpetaja nimi ja lisatud koguduste liikmete nimekiri. Liikmeks arvamine otsustati Eesti Vanausuliste Kesknõukogu määrusega.

Eesti Vanausuliste Kesknõukogu esimesse koosseisu olid avaliku hääletamise tulemusena valitud J. Grišakov, Z. Kuznetsov, P. Baranin, F. Prussakov, I. Dolgašev ja D. Blohhiin. Sõjaeelsel perioodil kuulusid Kesknõukogu koosseisu H. Berezin, L. Grišakov, K. Malõšev, J. Kulkov, P. Savostkin, A. Artasov, G. Ventšikov ja V. Sofronov.

Algselt kuulus Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühendusse 11 kogudust. Pärast uue põhikirja vastuvõtmist 1934. a ning Ühenduse ümberregistreerimist 1936. a vastavalt usuühingute seadusele liitus sellega Väike-Kolkja fedossejevlaste kogudus. Uue põhikirja järgi oli uute liikmete sisseastumismaks 25 senti, koguduse sisseastumismaksu määras kindlaks iga-aastane Kongress. Ühenduse juhtorganiteks jäid endiselt Kongress, Kesknõukogu, Revisjonikomisjon ja koguduste juhatused. Vaimulikud Komisjonid ei olnud uues põhikirjas ette nähtud.

Eesti Vanausuliste Kesknõukogu kooskäämise koha määras Kongress ning see asus esialgselt Tartus (1928-1936), hiljem viidi üle Tallinna (1936-1938) ja seejärel Mustveesse (1939-1940). Eesti Vanausuliste Kesknõukogu esimeesteks olid J. Grišakov (1928-1936), P. Baranin (1936-1938) ja H. Berezin (1938-1940).

Eestimaa Vanausuliste Koguduste Ühendus saadeti laiali 1940. a ning taastati 1995. a Eesti Vanausuliste Koguduste Liidu nime all. Selle ajaga kahanes vanausuliste arvukus kahekordselt ning 2000. aasta 1. jaanuari seisuga oli neid ligikaudu 5000. Sel ajal oli kogudustes kolm tegevat kirikuõpetajat. Kuni 1998. aastani oli Eesti Vanausuliste Koguduste Liidu esimees Zosima Sampsonovitš Jotkin, 1998. a lõpust asus tema kohale Pavel Grigorjevitš Varunin.

2004. a toimus koguduste ümberregistreerimine. Tänapäeval on Eesti Vanausuliste Koguduste Liidu liikmeteks 10 kogudust. Neist üheksa on pomoorlaste (Tartu, Tallinna, Mustvee, Kükita, Kallaste, Suur-Kolkja, Kasepää ja Piirissaare kogudus) ning üks

fedossejevlaste kogudus (Väike-Kolkjas). Rajaküla fedossejevlaste kogudus ei kuulu Liidu koosseisu.

Eesti Vanausuliste Koguduste Liidu esimeheks jäi P. G. Varunin. Nõukogu liikmeteks valiti P. P. Varunin (sekretäri kt), I. Tužov ja Z. Kutkina. Põhikirja viidi sisse väikesed muudatused, mis on kooskõlas Eesti Vabariigi Kirikute ja koguduste seadusega (2004. a).

(c)starover.eu